

Väliraportti nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja alueiden välisen eriytymisen torjumiseen kohdennetun erillismäärärahan käytöstä

Hankkeen nimi: 2ME –nuorten syrjäytymisen ehkäisyhanke

Määrärahat, käyttösuunnitelma ja tavoitteet

Kaupunginhallitus myönsi sosiaali- ja terveystoimelle yhteensä kaksi miljoonaa euroa määrärahaa (Kaupunginhallitus 19.3.2018 § 169). Määrärahaa jatkettiin käytettäväksi vuodelle 2019. Määrärahoja on 31.8.2019 mennessä käytetty yhteensä 1 329 672,00 euroa, ja käyttämättä on 670 328 euroa. Ennusteen mukaan määrärahoja on käytetty 31.12.2019 mennessä 1 709 600 euroa.

Toteuma 31.12.2019 mennessä riippuu siitä, kuinka palkattu henkilökunta, 25 henkeä, pysyy tehtävissään vuoden loppuun. Säästöä tulee mahdollisesti hiukan lisää.

Hankkeen tavoitteena on:

1. saada helsinkiläiset nuoret löytämään heille suunnatut palvelut
2. toteuttaa nykyiset palvelut niin, että nuoret saavat niistä mahdollisimman hyvän tuen
3. lisätä nuorten osallisuuden kokemuksia
4. kokeilla uusia toimintamuotoja jatkosuunnittelun tueksi.

Määrärahojen toteuma jakautuu seuraavasti:

Kehittämiskokonaisuudet	Määrärahat 2018-2019, euroa	Käytetty 31.8.2019, euroa	Jäljellä, euroa
Nuorille helppoja uusia palveluja kokeilujen kautta	1 700 000	1 209 313	490 687
Palvelut tutuiksi nuorille	140 000	40 358,22	99 642
Tieto ja teknologia kehittämisen tukena	100 000	0	100 000
Lisäksi projektipäällikkö	60 000	80 000,29	-20 000
Yhteensä	2 000 000	1 329 672	670 328

Kokeilujen käynnistyminen ja jatkuminen 2019

Hankkeen valmistelut käynnistettiin välittömästi kaupunginhallituksen päätöksen jälkeen (Kaupunginhallitus 19.3.2018 § 169). Ensimmäiset rekrytoinnit valmistuivat kevätkesällä 2018 nimike- ja palkkalausuntokierroksen sekä rekrytointiprosessin jälkeen. Hankkeen eri kokeiluihin rekrytoitiin yhteensä 24 työntekijää ja projektipäällikkö. Kokeilut käynnistyivät täysipainoisesti elokuussa 2018.

Vuoden 2019 alkupuolella odotettiin päätöstä käyttämättömien määrärahojen siirtämisestä vuodelle 2019, josta kaupunginhallitus päätti maaliskuussa 2019. Vuodelle 2019 siirtyi rahaa käytettäväksi 1 272 700 euroa. Hanketta on jatkettu alkuperäisen suunnitelman mukaan.

Hankkeen tulokset ja vaikutukset suhteessa tavoitteisiin

Hankkeen tulokset ovat osoittaneet, että kokeilut ovat osuneet nuorten tarpeisiin. Osa kokeiluista jatkuu normaalitoimintana, osa kytkeytyy ydinprosessien kehittämiseen. Seuraavassa on eritelty kussakin kehittämiskokonaisuudessa saavutetut tulokset. Jokaisen kehittämiskokonaisuuden varsinaiseen kohderyhmään kuuluvat 16–24-vuotiaat nuoret ja 25–29-vuotiaat nuoret aikuiset, ellei seuraavassa toisin mainita. Tapahtumista ei ole käännytetty niihin saapuneita alle 16-vuotiaita nuoria.

1 Nuorelle helppoja uusia palveluja kokeilujen kautta

Hankkeen alusta (kevät 2018) lähtien on ollut 4 150 tapaamista, joista tämän vuoden aikana 31.8.2019 mennessä 1966. Uusia asiakkaita on hankkeessa löytynyt 1 258. Päätyneistä asiakkuuksista noin 17 %:lla ei ole ollut tarvetta asiakkuuteen työskentelyn jälkeen. 16–29-vuotiaat nuoret ovat saaneet **ajanvarauksettomia sosiaaliohjauksen palveluja** lännen, etelän, pohjoisen ja idän nuorten sosiaalityön toimipisteissä ja alueilla työntekijöiden jalkauduttua. Ajanvaraukseton toiminta jatkuu nuorten tiimeissä hankkeen jälkeen tapaamisina ja nuorten chat-palveluna.

Jälkihuollossa 16–20-vuotiaat jälkihuoltoon oikeutetut nuoret ovat saaneet **vahvan tuen palveluja** hankkeen neljältä sosiaaliohjaajalta. Sosiaaliohjaajat ovat toimineet lisäksi jälkihuollon tiimien systemisen mallin koordinaattoreina. Jälkihuoltoon on saatu lisää henkilöresursseja vuonna 2019, ja kehittäminen jatkuu hankkeen jälkeen jälkihuollon yläikärajan noustessa.

Liikkuva mielenterveystiimi (psykologi, kaksi sairaanhoitajaa, psyk. ja sosiaaliohjaaja) on toiminut **ennaltaehkäisevällä työotteella** tavoittaen 16–29-vuotiaita nuoria, jotka tarvitsevat esimerkiksi viiden tapaamiskerran asiakasprosessia tai intensiivistä tukea palveluihin ohjattaessa. Liikkuvaan mielenterveystiimiin on asiakkaita ohjautunut oppilaitoksista, nuorten tiimeistä sekä muilta yhteistyökumppaneilta kuten Ohjaamosta. Helsingin sosiaali- ja terveystoimi on käynnistänyt syksyllä 2019 lasten ja nuorten mielenterveysprosessin kehittämisen yhdessä toimialojen ja HUSin edustajien kanssa. Tarvitsemme palveluihin jatkossakin liikkuvaa työtettä.

Ammattikoulutuksen reformi on tuonut paljon lisää opiskelijoita ammatillisiin oppilaitoksiin. Hankkeen neljä **terveydenhoitajaa** ovat olleet kallisarvoinen lisäresurssi tehden **perustyötä ja tarttuen haasteisiin oppilaitoksissa**. Vuoden 2020 talousarviovalmistelussa esitetään tarve neljälle terveydenhoitajalla ammatillisiin oppilaitoksiin.

Elokuun 2019 loppuun mennessä on järjestetty kymmeniä **tapahtumia ja retkiä** sosiaali- ja terveystoimen asiakkaina oleville, useimmiten erityistä tukea tarvitseville, nuorille. Lisäksi nuoret ovat osallistuneet matalankynnyksen liikuntaan. Nuorten mukaan saaminen edellyttää, että sosiaaliohjaajat tuntevat nuoret ja lähtevät mukaan. Nuorilla on paljon yksinäisyyttä, vaikeuksia osallistua eikä kenenkään ole hyvä olla yksin.

2 Palvelut tutuiksi nuorille

Palvelut tutuksi kehittämiskokonaisuuteen on kuulunut **kokemusasiiantuntijoiden** hyödyntäminen, **sähköisten palveluiden kehittäminen ja viestinnän vahvistaminen** esimerkiksi sosiaalisen mediassa ja nuorten internetsivuilla. Hankkeen aikana on mahdollistunut uudenlainen tekemisen ja viestinnän tapa, jossa palveluistamme viestitään nuorille sopivalla tavalla. Hankkeen aikana on tehty kaksi laajasti jaettua infograafia: ”Kun tarvitset apua mielen asioissa” sekä ”Mistä apua seksuaalisen kaltoinkohtelun kokemuksiin”.

Kokemusasiiantuntijat on kutsuttu eri toimintojen kohderyhmistä. He ovat olleet mukana kymmenissä kehittämistapaamisissa, joissa on muun muassa yhteiskehitetty nuorille suunnattuja verkkosivuja ja tapahtumia. He ovat testanneet Nuorten Helsinki -internetsivua sekä Nuorten sote -sivua.

Nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön yhteinen sosiaalisen median strategia on hankkeen aikana tarkentunut, ja nuoria tavoitetaan stadin nuorten sosiaalityön (stadinnuortensosiaalityö) ja jälkihuollon (hki_jalkihuolto) Instagram tilien kautta, joilla on yhteensä yli 1 200 seuraajaa.

Syksyllä 2019 lisätään Instagram tileillä terveystietojen tiedottamista. Vuonna 2020 arvioidaan, toteutetaanko sote-yhteinen nuorten tili, jossa yhdistyvät nuorten sosiaali- ja terveystiedot. Nuorten sote -sivustolle avautuu 16–29-vuotiaille kohdennettu **chat** marraskuussa 2019 ja chatissa ovat vastaamassa terveydenhoitajat ja sosiaalialan ammattilaiset. Chat on auki alkuun arkisin klo 14-16 ja se mahdollistaa palveluihin hakeutumisen, ohjauksen ja neuvonnan lisäksi. Chatissa on mahdollisuus asioida anonyymisti. Halutessaan nuori voi tunnistautua palveluihin vaikka varatakseen ajan. Nuorelle avautuu chatissa eteinen, jota on myös suunniteltu yhdessä nuorten kanssa. Nuori voi valita eteisessä keskustelun teeman seuraavista aihealueista:

- mielenterveys
- päihteet
- terveydenhoitaja
- väkivalta ja kiusaaminen
- seksi, seksuaalisuus ja ehkäisy
- ihmissuhteet
- oma koti ja raha
- työ ja opiskelu
- yksinäisyys ja vapaa-aika.

Lisäksi nuori voi valita ”en osaa sanoa haluan vain puhua jollekin”. Aihealueiden mukaan nuori ohjautuu keskusteluun joko terveydenhuollon tai sosiaalihuollon ammattilaisen kanssa. Nuorten sote sivustoa sekä chattiä markkinoitiin 2.10.2019 Tavastialla asiakasnuorille suunnatussa ilmaiskonsertissa.

Viestinnän kohderyhminä ovat erityisesti 16–29-vuotiaat, mutta viestintäkanavat ovat kaikkien käytössä, ja niissä välitetystä tiedosta hyötyvät nuorten lisäksi läheiset, ammattilaiset ja muut kiinnostuneet.

3 Tieto ja teknologia kehittämisen tukena

Tiedolla johtamista tukevalle kaupunginosapohjaiselle tilastotyökalulle on luotu pohja yhteistyössä Kaupunkitutkimus ja -tilastot-yksikön kanssa. Työkalun ensimmäiseen versioon on alustavasti määritetty tarvittavat tiedot ja taustamuuttujat. Tilastotyökalun alustavaihtoehdoksi on valittu PowerBI. Kun työkalu kehittyy, sitä voidaan hyödyntää laajasti terveyttä ja hyvinvointia edistävissä toiminnassa eri kohderyhmille.

Yhteenveto tehokkaista kaupungin omista toiminnoista nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi

Havaittuja tehokkaita toimintamalleja jatketaan ja edelleen kehitetään nuorten palveluissa:

- **tietoa palveluista:** verkkosivu, Instagram-tilit.
- **ajanvarauksettomia palveluita:** alueelliset neuvontapalvelut, sote-yhteinen chat, jalkautuminen ja asumisohjaus
- **sosiaalista kuntoutusta ja elämäntaitoja sekä sosiaaliohjausta** erityistä tukea tarvitseville nuorille: yksilöllistä kuntoutusta, arjen tukea, ja esim. talous- ja asumistaitojen vahvistamista.
- **keskitetyt ja jalkautuvat terveyspalvelut ja matalan kynnyksen mielenterveysystyöte**
- **nuorten osallistaminen:** ryhmät, retket, tapahtumat, kokemusasiantuntijuus

Nuorten tarpeisiin tulee reagoida joustavasti varhaisen tuen edistämiseksi. Jotta palvelujärjestelmä olisi vaikuttava, organisaation tulee toimia ketterästi. Hankkeella on ollut myönteinen vaikutus nuorten palvelujen kehittämiseen. Nuorten syrjäytymisen estämiseksi tulee tehdä tiivistä yhteistyötä kumppanien kanssa.

Jatkotoimenpiteet

Jatkossa keskitytään vahvistamaan **ajanvarauksettomia** palveluja 16–29-vuotiaille: neuvontaa ilman ajanvarausta nuorten aikuissosiaalityön tiimeissä ja chat-palvelua yhdessä terveydenhoitajien kanssa. Nuorille on helppoa, että he voivat halutessaan asioida ilman ajanvarausta ja tarvittaessa myös nimettöminä. Kehittämistä tuetaan jatkamalla kuuden 2ME -hankkeen sosiaaliohjaajan sopimuksia vuoden 2020 loppuun nuorten tiimeissä.

Viestinnän kehittäminen on toteutusvaiheessa sosiaalisessa mediassa ja verkkosivuilla loppuvuodesta 2019. Ilman viestintää nuorille emme tavoita heitä riittävän hyvin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Nuorten **osallisuutta vahvistava työ** tiimeissä on hankkeen ansiosta päässyt vauhtiin. Jatkossa osallisuuden vahvistamisessa painotetaan erityisesti alueita, joissa 16–29-vuotiaat koulutuksesta ja työstä syrjäytyneet asuvat. Edellä mainittujen kehittämistoimien tukena jatkaa projektipäällikkö vuoden 2020 loppuun.

Ottaen huomioon 31.8.2019 raportin toteuman 1 329 672,00 euroa ja syys-joulukuun oletetun toteuman, hankkeen kokonaiskustannukset ovat 1 709 600 euroa. Vuodelta 2019 säästyvä, vuodelle 2020 siirrettäväksi esitettävä summa on 290 400 euroa*; mikä riittää siihen, että palkataan kuusi sosiaaliohjaajaa alueiden ajanvarauksettomiin palveluihin ja projektipäällikkö vastaamaan viestinnän, chatin ja yhteisten tapahtumien kehittämisestä yhdessä nuorten tiimien kanssa. Viestinnän ja osallisuuden vahvistamisen kulut rahoitetaan vuonna 2020 hankkeen jäljellä olevan lisämäärärahan sijasta pääosin budjetoitavista toimintamenoista. 2ME -hankkeen

avulla on pystytty uudistamaan sosiaali- ja terveystoimen nuorten palvelumallia matalan kynnyksen palveluina, tehostettuna viestintänä ja osallisuuden vahvistumisena.

*Säästyvä summa saattaa nousta tuosta, sillä oletettavasti hankehenkilökuntaa siirtyy muihin tehtäviin loppuvuonna.

Keskeiset jatkotoimenpiteet vuodelle 2020 ovat:

- Ajanvarauksettomat palvelut (alueilla sekä sähköisesti, chat)
- Viestintä (sosiaalinen media ja verkkosivut)
- Jalkautuminen (oppilaitokset, järjestöt ja yhteistyökumppanit)
- Tapahtumat ja ryhmätoiminnot (teemalliset tapahtumat: asuminen, talous ja mielenhyvinvointi).

Lisätietoja:

Projektipäällikkö Sanna Salminen, p. 09 310 24 909
sanna.salminen@hel.fi

Aikuissosiaaliryhmän päällikkö Sari Tuominen, p. 09 310 46 700
sari.tuominen@hel.fi